NORAKSTS
Lieta Nr.A420572210
AA43-2569-10/7

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2010.gada 14.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja Ļ.Kušnire,
tiesneses Z.Kupce un L.Slica,

piedaloties pieteicējam *I.K.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Aizsardzības ministrijas pilnvarotajam pārstāvēm *L.B.* un *S.V.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *I.K.* pieteikuma par Aizsardzības ministra 2010.gada 10.februāra pavēles Nr.27-MK atcelšanu, sakarā ar *I.K.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2009.gada 30.novembrī Aizsardzības ministrijas (turpmāk – Ministrija vai iestāde) Jaunsardzes centra vadītājs paziņojumā Nr.5 profesionālā dienesta karavīram */dienesta pakāpe/ I.K.* (turpmāk – Paziņojums) norādījis, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 26.oktobra rīkojumu Nr.731 „Par valsts aģentūras „Tēvijas sargs" un Jaunsardzes centra reorganizāciju", Ministrijas 2009.gada 13.novembra pavēli Nr.178 „Par valsts aģentūras „Tēvijas sargs" un Jaunsardzes centra reorganizācijas komisiju" un Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) komandiera 2009.gada 27.novembra vēstuli Nr.01-1917 „Par profesionālā dienesta līgumiem" *I.K.* profesionālā dienesta līgums tiks izbeigts pirms termiņa sakarā ar Jaunsardzes centra reorganizāciju un amatu skaita samazināšanu. *I.K.* tiks atvaļināts no profesionālā dienesta līdz 2009.gada 31.decembrim, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu.

[1.1] 2010.gada 4.janvārī Ministrijas Rekrutēšanas centrs izdeva rīkojumu Nr.22p/s, ar kuru *I.K.* ar 2010.gada 1.janvāri uzskatīts par ieceltu, saglabājot karavīra statusu, */darbavieta/ /amats/* līdz turpmākajam rīkojumam.

[1.2] 2010.gada 7.janvārī Ministrijas Nacionālo bruņoto spēku apvienotā štāba priekšnieks ar vēstuli Nr.02-28 informēja *I.K.*, ka saskaņā ar Aizsardzības ministra 2009.gada 18.decembra rezolūciju *I.K.* netiks atvaļināts no profesionālā militārā dienesta sakarā ar vienības reorganizāciju. *I.K.* tiks norīkots Zemessardzes komandiera rīcībā līdz *I.K.* profesionālā militārā dienesta līguma beigām - 2010.gada 11.februārim.

[1.3] 2010.gada 21.janvārī Ministrijas Rekrutēšanas un jaunsardzes centra vadītāja pienākumu izpildītāja ar paziņojumu Nr.1 informēja *I.K.*, ka viņa profesionālā dienesta līguma termiņš beidzas 2010.gada 11.februārī un tas netiks pagarināts, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 2.punktu.

[1.4] Ar Aizsardzības ministra 2010.gada 10.februāra pavēli Nr.27-MK (turpmāk – Pavēle) *I.K.* tika atvaļināts no profesionālā dienesta rezervē, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam.

[2] 2010.gada 4.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts *I.K.* (turpmāk – pieteicējs) pieteikums par Pavēles atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[2.1] Saņemot Paziņojumu, pieteicējs uzsāka jaunu darba meklējumu. Pieteicējs jau bija vienojies ar potenciālo darba devēju par darba tiesisko attiecību uzsākšanu ar 2010.gada 4.janvāri.

[2.2] Kopā ar pieteicēju analogus brīdinājumus saņēma vēl seši Jaunsardzes centra profesionālā dienesta karavīri, kuri decembrī, tas ir, brīdinājumos norādītajos termiņos, tikuši atvaļināti rezervē. No minētajām amatpersonām četrām amati nav likvidēti un personas ir ieceltas jaunās struktūrvienības štata amatos.

2009.gada decembra nogalē Jaunsardzes centra vadītājs pieteicējam mutiski paziņojis, ka Aizsardzības ministrs nevēlas pieteicēju atvaļināt rezervē, pamatojoties uz reorganizāciju. Līdz ar to Ministrija nav ievērojusi vienlīdzības principu attiecībā pret visu karavīru atvaļināšanas procedūru.

[2.3] Pamatojoties uz minēto, pieteicējam pasliktinājās veselības stāvoklis, kā rezultātā no 2009.gada 30.decembra līdz 2010.gada 20.janvārim pieteicējs tika atbrīvots no dienesta pienākumu veikšanas.

Pēc slimības, ierodoties darba vietā 2010.gada 21.janvārī, pieteicējs tika iepazīstināts ar NBS štāba priekšnieka 2010.gada 7.janvāra vēstuli Nr.02-28, kurā pieteicējam tika paziņots, ka saskaņā ar Aizsardzības ministra 2009.gada 18.decembra rezolūciju pieteicējs netiks atvaļināts no profesionālā dienesta sakarā ar vienības reorganizāciju, bet tiks norīkots Zemessardzes komandiera rīcībā līdz profesionālā dienesta līguma termiņa beigām – 2010.gada 11.februārim.

Nākošais dokuments, ar kuru pieteicējs iepazinās, ir 2010.gada 4.janvāra izdotas Rekrutēšanas un jaunsardzes centra vadītāja pienākumu izpildītāja rīkojums Nr.22p/2 „Par */dienesta pakāpe/ I.K.* iecelšanu amatā".

Iepriekš norādītie dokumenti ir pretrunā, tādējādi pieteicējs uzskata, ka tika maldināts no darba devēja puses, kā rezultātā tika pārkāpts tiesiskās paļāvības princips.

[2.4] Nākošais dokuments ar kuru pieteicējs iepazinās bija 2010.gada 21.janvāra paziņojums Nr.1, kurā centra vadītāja pienākumu izpildītāja brīdināja, ka pieteicējs tiks atvaļināts no profesionālā dienesta, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, rezervē. Minētais paziņojums neatbilst Aizsardzības ministrijas 2005.gada 19.decembra noteikumiem Nr.9-not „Karavīru atvaļināšanas no profesionālā dienesta noteikumi" trešās daļas 11.4.punktam.

[2.5] Pieteicējs uzskata, ka vienīgais likumīgais pamats pieteicēja atvaļināšanai no profesionālā dienesta ir profesionālā dienesta līguma izbeigšana pirms termiņa sakarā ar Jaunsardzes centra reorganizāciju un amata skaita samazināšanu, atbilstoši Paziņojumam un tam, kā tika atvaļināti rezervē citi Jaunsardzes centra profesionālā dienesta karavīri.

[2.6] Pieteicējs norāda, ka atvaļināšanas pamatojumam ir liela nozīme saņemtās izdienas pensijas apmēra noteikšanai, kompensāciju un pabalstu saņemšanai.

[3] Aizsardzības ministrijas (turpmāk – Ministrija) paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, norādot turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Pieteicēju bija plānots atvaļināt no dienesta sakarā ar to, ka tiek likvidēta vai reorganizēta vienība. Vienlaikus ir jāņem vērā Militārā dienesta likuma 26.panta trešajā daļā noteiktais, ka, likvidējot amatu vai vienību vai to reorganizējot, karavīru pārceļ ne zemākā kā viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā šajā vai citā vienībā, vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Ar šo normu likumdevējs ir aizsargājis karavīra intereses un noteicis, ka, pamatojoties ar Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punktu, ir pamats atvaļināt no dienesta tikai tad, ja nav iespējams karavīram piedāvāt citu atbilstošu amatu. Līdz ar to nav pamatots pieteikumā minētais, ka sakarā ar pieteicēja Jaunsardzes centrā ieņemtā amata likvidēšanu un darbinieku skaita samazināšanu bija iestājušies visi tiesiskie apstākļi pieteicēja atvaļināšanai no dienesta.

[3.2] Pieteicējs */darbavieta/ /amats/* tika iecelts ar Rekrutēšanas un jaunsardzes centra 04.01.2010. rīkojumu Nr.22-pn. Tā kā 11.02.2010. beidzās ar pieteicēju noslēgtais līgums, tad pieteicējs tika atvaļināts no profesionālā dienesta, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas otro punktu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 29.aprīļa spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[4.1] Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 2.punkts paredz, ka karavīru var atvaļināt no profesionālā dienesta, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, ja līgumu nepagarina.

No lietas materiālos esošā līguma par profesionālo dienestu Nr.A-00650 konstatēts, ka līgums noslēgts līdz 2010.gada 11.februārim. Līdz ar to Pavēlē pamatoti ir konstatēta līguma par profesionālā dienesta darbības termiņa beigas.

No Militārā dienesta likuma 26.panta trešās daļas izriet, ka iestādei, veicot reorganizāciju vai vienības likvidāciju, ir pienākums piedāvāt karavīram citu amatu.

Izbeidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, vadība ir tiesīga atteikties pagarināt līguma termiņu. Militārā dienesta likums nenosaka kritērijus, kas būtu izvērtējami, pieņemot lēmumu par atteikšanos slēgt jaunu līgumu. Arī Aizsardzības ministrijas 2005.gada 19.decembra noteikumus Nr.9-not „Karavīru atvaļināšanas no profesionālā dienesta noteikumi". Savukārt minēto noteikumu 11.2. un 11.4.punktā nesatur izvērtēšanas kritērijus. Ņemot vērā, ka likumdošanā nav tieši norādīti kritēriji, kas nosaka lēmuma pieņemšanu, tad atzīstams, ka iestādei ir dotas plašas pilnvaras, lemjot par jauna profesionālā dienesta līguma noslēgšanu. Vienlaicīgi iestādei, izdarot lietderības apsvērumus, ir jāievēro vispārējie tiesību principi, tai skaitā jānodrošina taisnīga lēmuma pieņemšana, kas ietver arī vienlīdzības principa ievērošanu. Tas nozīmē, ka gadījumos, ja pastāv brīvas vietas Nacionālo bruņoto spēku vai Ministrijas ietvaros, personām ir jādod iespējas pretendēt uz brīvajām darba vietām.

[4.2] Ar lietā esošajiem pierādījumiem ir pierādīts, ka ir notikusi tās struktūrvienības reorganizācija, kurā pieteicējs ietilpa, proti, Jaunsardzes centra reorganizācija. Reorganizācijas rezultātā profesionālā dienesta līgumi tika izbeigti ar vēl sešiem Jaunsardzes centra profesionālā dienesta karavīriem: štāba virsseržantiem *R.T., D.K., J.L., D.Z., S.C., I.B.*

Izvērtējot publiskajā telpā pieejamo informāciju (www.jaunsardze.gov.lv) un lietā esošos materiālus, ir konstatējams, ka Jaunsardzes centrs kā apakšstruktūra ir ietverts jaunizveidotajā Rekrutēšanas un jaunsardzes centrā. Reorganizācijas gaitā vienības pārvaldē iesaistīto profesionālā dienesta karavīru skaits ir samazināts.

Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka jau 2009.gada 27.novembrī NBS Apvienotā štāba amatpersonas ir izvērtējušas nepieciešamību pagarināt profesionālā dienesta līgumu un secinājušas, ka */dienesta pakāpe/ I.K.* pašreizējā militārā izglītība neatbilst Militārā dienesta likumā noteiktajām prasībām esošajai dienesta pakāpei, kā arī viņam 2001.gadā liegta pieeja valsts noslēpumu objektiem. Tāpēc no 2010.gada 1.janvāra viņam nebūs iespējams piedāvāt

jelkādu amatu NBS struktūrā un NBS nav nepieciešamības turpināt līgumiskās saistības pēc viņa pašreizējā līguma termiņa beigām.

No iepriekš minētajiem faktiem konstatēts, ka pastāvēja vairāki objektīvi iemesli, kas noteica, ka atkārtota profesionālā dienesta līguma slēgšana ar pieteicēju nav pamatota.

Ministrijai, lemjot par profesionālā dienesta līguma darbības izbeigšanu, bija izvēles brīvība:

1) izbeigt līgumu 31.12.2009. sakarā ar vienības reorganizāciju;

2) izbeigt līgumu 11.02.2010. sakarā ar līguma termiņa beigām.

Iestāde, izskatot iespējamos variantus, lemj, vadoties no valsts interesēm, kas var arī būt pretējas konkrēta indivīda interesēm. Valsts interesēs ir materiālo resursu saimnieciska izmantošana, tai skaitā arī nepiešķirot papildus priekšrocības gadījumos, kad šādu priekšrocību piešķiršana nav paredzēta.

Tiesas vērtējumā Pavēle ir atzīstama par tiesisku, jo izvēle ir izdarīta par labu valsts interesēm (sabiedrības kopuma interesēm). Viena mēneša termiņš, kas bija atlicis līdz profesionālā dienesta līguma beigām ir atzīstams par īsu termiņu. Līdz ar to ir saprātīgi šādā situācijā ļaut notecēt līguma termiņam un izbeigt līgumu sakarā ar līguma termiņa beigām.

[4.3] Tiesas sēdē tika noskaidrots, ka nepastāv strīds, ka četriem profesionālā dienesta kareivjiem profesionālā dienesta līgums beidzās 2010.gada janvārī. Līdz ar to šajā aspektā karavīri bija līdzīgā situācijā ar pieteicēju.

Tiesas vērtējumā situācijas nav pilnīgi identiskas, jo pieteicēja norādītajām četrām personām bija ievērojami zemākas dienesta pakāpes. Pieteicējs pēc dienesta pakāpes pretendēja uz vadošu amatu jaunajā struktūrvienībā. Līdz ar to par jauna profesionālā dienesta līguma slēgšanu ar pieteicēju bija jāizdara savādāka rakstura lietderības apsvērumi. Dienesta pakāpju atšķirība noteica arī to, ka par katru no personām lēma cita amatpersona, tādejādi pastāv arī procesuāla rakstura atšķirības lēmumu pieņemšanā.

Izvērtējot radušos situāciju kopsakarībā, secināts, ka vienlīdzības princips nav pārkāpts. Konstatēts, ka, pastāvot izvēles iespējai, izbeigt profesionālo līgumu neilgi pirms termiņa, saskaņā ar reorganizāciju, vai arī ļaut līguma termiņam noslēgties, priekšroka dodama līguma izbeigšanai, ievērojot tā termiņu. Reorganizācija ir atzīstama par izņēmuma gadījumu. Pie tam vismaz viens no tās mērķiem ir valsts līdzekļu ekonomija. Tikai gadījumos, kad nav ekonomiski pamatoti gaidīt līguma termiņa beigas, ir saprātīgi izbeigt līgumu pirms termiņa, sakarā ar vienības reorganizāciju.

Štāba virsežanta *R.T.* profesionālā dienesta līguma izbeigšana 31.12.2009. pamatojoties ar reorganizāciju, ņemot vērā, ka līguma termiņš beidzās 02.01.2010. ir atzīstama par nepamatotu, jo starp 31.12.2009. un 02.01.2010. datumiem nav nevienas darba dienas. Līdz ar to pat formāli nepastāvēja pamats līguma izbeigšanai pirms termiņa.

D.K., *J.L.* un *D.Z.* profesionālā dienesta līguma pirmstermiņa izbeigšana 31.12.2009. izpilda prasības, ka līgums tiek izbeigts pirms termiņa beigām, tomēr faktiski nepastāvēja nepieciešamība izbeigt šos līgumus pirms termiņa beigām. Par to liecina fakts, ka personas turpina darboties darba ņēmēja statusā jaunizveidotajā struktūrvienībā arī šobrīd (profesionālā dienesta attiecības ir izbeigtas, bet ir noslēgtas darba attiecības).

Ņemot vērā minēto, secināts, ka kļūdas lietderības apsvērumos ir pieļautas, izbeidzot pirmstermiņa darba līgumus ar *R.T.*, *D.K.*, *J.L.* un *D.Z.* Vienlīdzības principa piemērošana nav attiecināma uz tādiem risinājumiem, kas paši par sevi nav atzīstami par tiesiskiem. Līdz ar to šajā gadījumā pieteicēja atsaukšanās uz to, ka citu personu līgumu izbeigšana noritēja savādāk, nedod pieteicējam tiesisku pamatu prasīt, lai šāda kārtība tiktu piemērota arī pieteicēja gadījumā.

[4.4] Apkopjot iepriekš minēto, secināts, ka pieteicēja pieteikums par pienākumu uzlikšanu Ministrijai, lemt par līguma slēgšanu par profesionālā dienesta turpināšanu nav pamatots un tādēļ ir noraidāms.

[5] Par spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzībā norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Nav vērtēts tiesiskās paļāvības principa pārkāpums no Ministrijas puses. Ministrija sistemātiski maldināja pieteicēju par turpmākajām darba tiesiskajām attiecībām, neievērojot Ministrijas darbu reglamentējošos dokumentus, kas reglamentē atvaļināšanas procedūru.

[5.2] Nav objektīvi izvērtēts vienlīdzības principa pārkāpums un kļūdaini ir konstatēts, ka Ministrija un tās pakļautās iestādes visos karavīru atvaļināšanas gadījumos ir ievērojušas valsts intereses vienādā apjomā. Tiesības tika ierobežotas tikai un vienīgi viņam, kā rezultātā pieteicējam ir samazināts piešķiramās izdienas pensijas apmērs, kā arī, pieteicējs palicis bez darba potenciālā jaunā darba devēja iestādē no 2010.gada 4.janvāra un vēlāk arī jaunizveidotajā iestādē, pie tam ar ierobežotām tiesībām saņemt militārās izdienas pensiju pilnā apmērā.

[5.3] Pieteikumā nav pieprasīta atkārtota līguma par profesionālo dienestu slēgšanu, kaut gan šo jautājumu tiesa ir izskatījusi. Pieteikumā ir izteikta prasība atcelt nelikumīgu administratīvo aktu, nevis uzlikt pienākumu slēgt jaunu līgumu par profesionālo dienestu.

[6] Paskaidrojumos par apelācijas sūdzību Ministrija pievienojas pirmās instances tiesas secinājumos un paskaidrojumos par pieteikumu norādītajam, papildus norādot, ka atbilstoši Militārā dienesta likuma 12.panta pirmajai daļai karavīrs ir valsts aizstāvis un tiesības uz darbu viņš realizē, pildot militāro dienestu. Karavīrs kā iestādei īpaši pakļauta persona APL izpratnē var tikt iecelts

un pārcelts amatā, ievērojot Militārā dienesta likuma normas par karavīra iecelšanu amatā. Šāds lēmums atbilstoši APL 1.panta trešās daļas 2.punktam nav uzskatāms par administratīvo aktu, bet iestādes iekšējo lēmumu. Tādējādi nevar piekrist secinājumam, ka, informējot pieteicēju par dienesta turpināšanu citā amatā, pieļauta sistemātiska maldināšana par turpmākajām dienesta tiesiskajām attiecībām.

[7] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādīto argumentu pamata.

Atbildētāja pārstāves apelācijas sūdzību neatzina, pieteikumu lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa (turpmāk – apgabaltiesa) atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Pieteicējs 2010.gada 10.februārī atvaļināts no profesionālā dienesta NBS, saskaņā ar Militārā dienesta likuma 27.panta pirmo daļu, 42.panta pirmās daļas 2.punktu un trešo daļu, 44.panta pirmās daļas 2.punktu un ceturto daļu un 47.panta pirmās daļas 1.punktu, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, ja līgumu nepagarina.

Pieteicējs turpretī uzskata, ka atvaļināšanai no dienesta NBS bija jānotiek, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa sakarā ar vienības reorganizāciju karavīru skaita samazināšanu.

Līdz ar to lietā ir izšķirams jautājums, vai pieteicēja atvaļināšanai no dienesta NBS bija jānotiek, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu, ņemot vērā turpmāk minētos apstākļus. Pirmkārt, ņemot vērā, ka pieteicējam tika iedots Paziņojums par atvaļināšanu no profesionālā dienesta līdz 2009.gada 31.decembrim uz iepriekšminētā tiesiskā pamata sakarā ar Jaunsardzes centra reorganizāciju un amatu skaita samazināšanu. Otrkārt, ņemot vērā, ka seši citi profesionālā dienesta karavīri, kas saņēma analogus paziņojumus, no dienesta tikuši atvaļināti atbilstoši paziņojumā norātajai kārtībai un pamatam, bet pieteicējs uz laiku līdz profesionālā līguma termiņa beigām ticis iecelts daļas vadītāja amatā jaunizveidotajā iestādē, bet 2010.gada 10.februārī atvaļināts no dienesta, saskaņā ar Militārā dienesta likuma 27.panta pirmo daļu, 42.panta pirmās daļas 2.punktu un trešo daļu, 44.panta pirmās daļas 2.punktu un ceturto daļu un 47.panta pirmās

daļas 1.punktu, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, ja līgumu nepagarina.

[10] Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka karavīru atvaļina no profesionālā dienesta izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa. Šā likuma 43.panta otrās daļas 7.punkts noteic, ka profesionālā dienesta līgumu pēc vadības iniciatīvas ar karavīru pirms termiņa izbeidz, ja likvidē vai reorganizē vienību (apakšvienību) vai samazina karavīru skaitu, ievērojot šā likuma 26.panta trešajā daļā noteikto.

Saskaņā ar Militārā dienesta likuma 26.panta trešo daļu, likvidējot amatu vai vienību (apakšvienību) vai to reorganizējot, karavīru pārceļ ne zemākā kā viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā šajā vai citā vienībā vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Ja karavīru nav iespējams pārcelt viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā un pārcelšanai zemākas dienesta pakāpes amatā viņš nepiekrīt, karavīru atvaļina no aktīvā dienesta likumā noteiktajā kārtībā.

Proti, reorganizācija var būt pamats karavīra atvaļināšanai no aktīvā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa, vienīgi gadījumā, ja karavīru nav iespējams pārcelt viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā. Iestādei no minētās normas neizriet izvēle atvaļināt karavīru no aktīvā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa reorganizācijas dēļ, ja pastāv iespēja pārcelt karavīru piemērotajā amatā.

Šai ziņā iestādes lēmums pārcelt pieteicēju citā amatā sakarā ar vienības reorganizāciju, nepastāvot strīdam, ka jaunais amats ir pieteicēja dienesta pakāpei atbilstošs, un profesionālā dienesta līgums nebija beidzies, pilnībā atbilst tiesiskajam regulējumam.

[11] Pieteicējs apelācijas sūdzībā argumentē, ka, atvaļinot viņu no profesionālā dienesta, vērā bija ņemama pieteicēja tiesiskā paļāvība uz Paziņojumā norādīto, ka pieteicējs sakarā ar vienības reorganizāciju no profesionālā dienesta tiks atvaļināts, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa.

Administratīvā procesa likuma 10.pants noteic, ka privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts), analizējot vairākus administratīvā procesa institūtus, tiesiskās paļāvības principa jēgu ir interpretējis turpmāk norādītajā nozīmē.

Administratīvā procesa likuma 85.-86.pants ietver regulējumu iepriekš izdota administratīvā akta atcelšanai. Tāda rīcība ir ierobežota, jo īpaši attiecībā

uz personai iepriekš izdotu labvēlīgu administratīvo aktu. Pat tad, ja iestāde iepriekš ir kļūdījusies, šāda kļūdaina administratīvā akta atcelšana ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, turklāt noteiktos gadījumos ar attiecīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas radušies sakarā ar administratīvā akta atcelšanu.

Administratīvā procesa likuma 98.-101.pantā ir regulēta uzziņas sniegšana. Uzziņa ir iestādes sniegts skaidrojums par personas tiesībām konkrētā tiesiskajā situācijā. Ja persona rīkojusies atbilstoši uzziņai, tad, pat ja iestādes uzziņa bijusi nepareiza, iestādes vēlāk izdots administratīvais akts attiecīgajā jautājumā nevar būt nelabvēlīgāks, nekā tas bija skaidrots uzziņā.

No minētajām normām izriet, ka tiesiskās paļāvības princips sargā personu no aizskāruma, kas var rasties, personai rīcības rezultātā jau izdarot noteiktu izvēli (rēķinoties ar tiesībām, kas iegūtas līdz ar administratīvo aktu, rīkojoties atbilstoši iestādes skaidrojumam). Tiesiskās paļāvības princips nesargā personas cerību, gaidas, ka iestāde administratīvā procesa tālākajā gaitā pieņems kādu iepriekš apsolītu lēmumu. Pretējā gadījumā administratīvais akts zaudētu savu tiesību radošo nozīmi iepretim pāragriem vai neprecīziem iestādes viedokļiem laikā pirms administratīvā akta izdošanas.

Izņēmums, atbilstoši iepriekš aprakstītajai tiesiskās paļāvības principa būtībai, varētu būt tad, ja jau administratīvā procesa laikā persona iestādes solījumu rezultātā rīkojās kādā noteiktā veidā, tā radot sev nelabvēlīgas sekas, kuras varētu nebūt, ja iestāde tādas cerības uz labvēlīgu galarezultātu nebūtu nepamatoti radījusi.

Salīdzināšanai tāpat vērā ņemama Administratīvā procesa likuma 81.panta trešā daļa, kas ietver aizliegumu administratīvā akta apstrīdēšanas rezultātā administratīvo aktu padarīt iesniedzēja interesēm nelabvēlīgāku nekā apstrīdēto administratīvo aktu (*reformatio in peius* aizliegums). 81.panta trešā daļa, paredzot vispārīgu *reformatio in peius* aizliegumu, tomēr paredz, ka apstrīdēšanas rezultātā izdotais administratīvais akts tomēr var būt arī nelabvēlīgāks, ja ir pārkāptas obligātās materiālo tiesību normas vai pārkāptas tādas procesuālo tiesību normas, kas aizsargā sabiedrības intereses. Tādējādi pat tad, ja iestāde jau izdevusi tiesības noteicošu administratīvo aktu, rezultāts var mainīties, turklāt pat pēc paša iesniedzēja iniciatīvas uzsāktā apstrīdēšanas procesā. Vēl jo mazāk būtu jāpaļaujas uz tādu iestādes viedokli, kas nav nostiprināts administratīvajā aktā.

Atbilstoši iepriekš norādītajam, administratīvā procesa sākumā izteikts iestādes viedoklis nevar būt pamats, lai pēc visu lietas apstākļu pārbaudes un izvērtēšanas tiktu izdots prettiesisks administratīvais akts (*sk. Senāta 2010.gada 15.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-514/2010 14.punktu*).

Saistot Senāta atziņas ar konkrēto gadījumu, secināms, ka Paziņojums, kurā izteikta iestādes vīzija par profesionālā līguma izbeigšanu pirms termiņa reorganizācijas dēļ, nav tiesības radošs akts un tas nevarēja radīt pieteicējam

tiesiski aizsargājamo paļāvību, ka iestāde, pastāvot iespējai pārcelt pieteicēju atbilstošajā amatā, nepildīs Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punkta nosacījumu un izdos pieteicējam labvēlīgu taču prettiesisku aktu.

Pieteicējs norāda, ka iestādes solījumu rezultātā izbeigt profesionāla dienesta tiesiskās attiecības līdz 2009.gada 31.decembrim, esot sameklējis jaunu darbu un ir vienojies ar jauno darba devēju par darba tiesisko attiecību nodibināšanu, sākot ar 2010.gada 4.janvāri.

Apgabaltiesas ieskatā minētais apstāklis nav pamats uzskatīt, ka konkrētais gadījums ir izņēmums iepriekš aprakstītajai tiesiskās paļāvības principa būtībai. Pirmkārt, pieteicēja paskaidrojumi par šo apstākli ir nekonkrēti un vispārīgi (nav nosaukts konkrēts darba devējs un iesniegti pierādījumi par šo faktu). Otrkārt, pat tad, ja pieteicēja apgalvojums izrādītos patiess, tad no lietas materiāliem ir redzams, ka viņam pastāvēja ar iestādes rīcību nesaistītie faktiskie šķēršļi dibināt tiesiskās attiecības ar darba devēju no 2010.gada 4.janvāra, ņemot vērā, ka vēl 2009.gada 30.decembrī pieteicējam iestājās darba nespēja, kas turpinājās līdz 2010.gada 20.janvārim.

[12] Pieteicējs argumentē, ka pret viņu ir īstenota nevienlīdzīga attieksme, ņemot vērā, ka citi seši karavīri, kuri saņēma līdzīga satura paziņojumus, ir atvaļināti no profesionālā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa vienības reorganizācijas dēļ, lai gan to līgumi piecos gadījumos beidzās 2010.gada janvārī un vienā gadījumā – 2010.gada februārī, turklāt četras personas pēc atvaļināšanas tikušas ieceltas tajos pašos amatos jaunizveidotajā vienībā.

Apgabaltiesa atzīst, ka vienlīdzības principa pārkāpums konkrētajā faktiskajā situācijā nav konstatējams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 6.pantu pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus) (..).

Pieteicēja gadījums no pārējiem gadījumiem atšķiras ar to, ka sakarā ar reorganizāciju viņš vienīgais tika pārcelts citā amatā, kas var nozīmēt gan to, ka iestādei objektīvi nebija faktiskās iespējas izpildīt Militārā dienesta likuma 26.panta trešās daļas prasības attiecībā uz pārējiem karavīriem, gan to, ka šādas iespējas bija, taču iestāde, pārkāpjot likumā noteikto prasību par pārcelšanu, minētās personas no dienesta atvaļinājusi reorganizācijas dēļ, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa, tas ir prettiesiski.

Pirmajā gadījumā vienlīdzības principa pārkāpums nebūtu konstatējams, tā iemesla dēļ, ka lietas faktiskie apstākļi būtu atšķirīgi – attiecībā uz pieteicēju iestādei bija faktiskā iespēja pārcelt pieteicēju atbilstošajā amatā, attiecībā uz

citiem karavīriem šādas iespējas nebija. Līdz ar to atšķirīgiem ir jābūt arī lēmumiem, kas pieņemti attiecībā uz pieteicēju un attiecībā uz citiem karavīriem.

Otrajā gadījumā vienlīdzības principa pārkāpums nebūtu konstatējams, ņemot vēra šādus apsvērumus.

Tiesiskās vienlīdzības princips nerada tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska. Ja viens ieguvis kādu prettiesisku labumu, tad otrs nevar no vienlīdzības principa atvasināt sev tiesības arī iegūt šādu prettiesisku labumu, jo tiesību sistēma ir vērsta uz to, lai ierobežotu, nevis izvērstu prettiesiskas situācijas - arī ja atsevišķos gadījumos persona, kas atrodas salīdzināmajā situācijā, balstoties uz tiesiskās paļāvības principu, iegūto prettiesisko labumu var paturēt (Administratīvā procesa likuma 86.panta otrā un trešā daļa).

Tas nozīmē, ka pat tādā gadījumā, ja iestādei bija iespējas pārcelt pieteicēja norādītos karavīrus to dienesta pakāpei atbilstošos amatos un pakārtoti atvaļināt minētās personas no profesionālā dienesta, beidzoties profesionālā dienesta līgumam, bet iestāde minētās personas atvaļinājusi uz cita pamata, – izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa, pieteicējam no vienlīdzības principa neizriet tiesības uz tādu pašu labumu, jo pārējās personu iegūtais labums ir prettiesisks.

[13] Pieteicējs argumentē, ka iestāde, izdodot Pavēli, nav ievērojusi iekšējā normatīvajā aktā noteikto procedūru, maldinot viņu par atvaļināšanas pamatu un termiņu.

No Aizsardzības ministrijas 2009.gada 20.augusta noteikumu Nr.64-not „Karavīra pārvietošana uz civilu valsts iestādi" 16.1.punkta izriet, ja ir iestājušies tiesiskie apstākļi, ka pārvietotais karavīrs jāatvaļina no profesionālā dienesta, viņam atrodoties dienestā civilajā iestādē, šī iestāde organizē viņa atvaļināšanu no profesionālā dienesta, nepārvietojot uz NBS un piemērojot Aizsardzības ministrijas 2005.gada 19.decembra noteikumus Nr.9-not „Karavīru atvaļināšanas no profesionālā dienesta noteikumi". Savukārt minēto noteikumu 11.2. un 11.4.punktā attiecīgi paredzēts, ka karavīru par profesionālā dienesta līguma termiņa beigām un tā nepagarināšanu, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 2.punktu, brīdina nē vēlāk kā divus mēnešus pirms līguma termiņa beigām pret parakstu; ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms līguma termiņa beigām attiecīgā līmeņa komandieris (priekšnieks) izdod pavēli par karavīra atbrīvošanu no dienesta sakarā ar profesionālā dienesta līguma termiņa beigām

Tā kā lietā nepastāv strīds, ka pieteicējs paziņojumu par atvaļināšanu no dienesta, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 2.punktu, saņēmis 2010.gada 21.janvārī, bet Pavēle tikusi izdota jau 2010.gada 10.februārī, tad atvaļināšanas procedūra īstenota neatbilstoši minētajam iekšējam normatīvam aktam.

Tajā pat laikā minētais procesuālais pārkāpums nav ietekmējis Pavēles pareizību pēc būtības gan no tāda aspekta, ka profesionālā dienesta līguma termiņš bija beidzies 2010.gada 11.februārī, par ko lietā nepastāv strīds, gan no tāda aspekta, ka pieteicējs nepretendēja uz līguma pagarinājumu, kam acīmredzami ir bijis objektīvs pamats, ņemot vērā turpmāk minētos apstākļus.

No lietas materiāliem izriet, ka līguma pagarinājumu ar pieteicēju jau 2009.gada septembrī neatbalstīja iestādes Augstākā atestācijas komisija, atzīstot, ka jauna profesionālā dienesta līguma noslēgšana ar */dienesta pakāpe/ I.K.* netiek atbalstīta, tai pat laikā viņam tiek atļauts turpināt dienestu līdz profesionālā dienesta līguma termiņa beigām (*lietas 67.lapa*). Arī NBS komandiera p.i. Jaunsardzes centra vadītajam adresētajā vēstulē (*datēta ar 2009.gada 27.novembri*) paudis līdzīgu viedokli, norādot, ka pieteicēja izglītība neatbilst Militārā dienesta prasībām, kā arī viņam 2001.gadā liegta pieeja valsts noslēpuma objektiem (*lietas 48.lapa*).

No lietas materiāliem ir redzams, ka pieteicējs ir pildījis Jaunsardzes centra vadītāja pienākumus, tādējādi iestādes nodoms neturpināt profesionālā dienesta līgumu ar pieteicēju ilgāk kā līdz līguma termiņa beigām pieteicējam bija zināms jau agrāk.

Apstāklis, ka iestāde vienā brīdī bija mainījusi nodomu attiecībā uz pamatu, pēc kāda notiks atvaļināšana, neizmainīja iestādes nostāju tādā nozīmē, kā pieteicējs no dienesta jebkurā gadījumā tiks atvaļināts. Līdz ar to, kaut arī par galīgo un faktisko atvaļināšanas variantu pieteicējs tika brīdināts vēlāk kā to paredz iekšējais normatīvais akts, tas nevarēja pārsteigt pieteicēju nesagatavotu un sagādāt viņam papildus neērtības, ņemot vērā, ka par šādu iznākumu viņš bija informēts kopš 2009.gada septembra-novembra.

[14] Ņemot vērā [9] – [13] norādīto un to, ka lietā nepastāv strīds, ka profesionālā dienesta līgums pieteicējam ir izbeidzies 2010.gada 11.februārī un pieteicējs nepretendēja uz līguma pagarinājumu, Pavēle, ar kuru pieteicējs ir atvaļināts, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 2.punktu, beidzoties profesionālā dienesta līguma termiņam, ja līgumu nepagarina, ir pamatota un tiesiska, tās atcelšanai, lai izdotu pavēli par atvaļināšanu ar citu pamatojumu, nav pamata.

Līdz ar to, kaut arī pirmās instances tiesa pieteicēja argumentus izvērtējusi nepilnīgi: tiesa nevērtēja argumentus par tiesiskās paļāvības principa pārkāpšanu, ir izdarījusi kļūdainus secinājumus daļā par to, ka iestādei bija rīcības brīvība izvēlēties, uz kāda tiesiska pamata karavīrs ir atvaļināms no dienesta vienības reorganizācijas gadījumā, tiesas spriedums atzīt, ka Pavēles atcelšanai nav pamata, ir pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt *I.K.* pieteikumu par Aizsardzības ministrijas 2010.gada 10.februāra pavēles Nr.27-MK atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	Ļ.Kušnire
Tiesneses	*(paraksts)*	Z.Kupce
	(paraksts)	L.Slica

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese Ļ.Kušnire
Rīgā, 2010.gada 14.decembrī